

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDEĽU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena:

Na celý rok 2 zl. — kr.
Na pol roka 1 > — >
Na štvrt roka — > 60 >

Jednotlivé číslo 4 kr.

Spisujú a vydávajú:

MIKULÁŠ LEPSÉNYI
a **GERHARD NÉMETH.**

Hlavný spolupracovník:
FRANTIŠ BLESZKÁNY.

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti
VIII. ker., Práter-úlica 44.

sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr. Rukopisy sa naspák nedávajú.

Liberálna opovážlivosť.

Liberálci vždy roztrubujú, že ľudová strana nemá „opravdovej“ úcty oproti Jeho Veličenstvu, oproti milovanému kráľu nášmu uhorskému. My búrime vraj a revolúciu hlášame, keď revíziu (premenu) žiadame tých nových cirkevno-politických zákonov, ktoré kráľ náš potvrdil.

Nedávno bezočivú luhaninu pustili do sveta liberálci, o arcikniežatu Fridrichovi, ktorému také slová dali do úst, ktoré on povedať ani príležitosť nemal. „Opravdiví“ kresťania pýšili sa, že vraj ľa ľa! pozrite! arciknieža Fridrich odsudzuje ľudovú stranu a že keďby politizoval, vtedy vraj držal by so stranou vládnu, lebo vraj v tejto vyjadrená je politika kráľova. „Opravdivý“ liberál písal, že: Túto odpoveď nech dobre zapamätajú si naši bratia Slováci! — Sám najvyšší dvorný úradník za luhaninu vyhlásil túto odpoveď, ktorú si vraj dobre máme zapamätať! Lež liberálne noviny nemajú toho citu pravdomluvnosti, aby tú odpoveď, s ktorou sa námramne pýšili, teraz za luhaninu vyhlásili. Naraz o arcikniežatu Jozefovi prišli nov. „Alk.“ také chýr, s ktorým sa liberálci „oprav.“ zaiste nebudú chváliť. Arciknieža Jozef v Ungvári prezeral vojsko a pri tej príležitosti na poklonu prišli mu kanonici, na čo arciknieža Jozef takto odpovedal: „Nielen môj pán a kráľ, lež i celá krajina vie, že katolíctvo vždy bolo podporou vlasti a trónu. Teraz usilujú sa síce niektoré kruhy, aby to plášťom zabudnutia prikryli. Avšak od nás závisí, toto pre-

Kráľ. arcikňažna Mária Dorota.

Kresťania! kupujte len u kresťanov!

kazit, a máme nádej, že Boh všetko ešte k dobrému obráti.“

Tieto slová arcikniežaťa dobre „zapamätajte si Slováci!“ Teraz vidíte ako smýšľajú o kresťanskom náboženstve vyššie kruhy. Len liberálom neľubia sa tieto slová, a preto ich noviny „Pesti Napló“ opovažujú sa naučenie dávať, že čo majú hovoriť, ako majú sa držať arcikniežatá kráľovského domu. Rozzlobený liberál takto píše teraz: „Potomok kráľovského domu také volačo nemohol povedať. Takéto osvedčenie znamenalo by asi kortošovanie v záujme ľudovej strany. Ku takejto úlohe ešte ani zďalaka nemôžu sa oddať údovia panujúceho domu... Ani zdanlivo nemajú k tomu práva, aby nielen sami zdanlivo zastali si pri strane národnostného, náboženského a politického prevratu, lež aby ešte i zaobaleno označili asi podobné stanovisko samej koruny. Toto rovná sa asi nellojalite! (neuprimnosti).

Takto opovažujú sa ošklivé noviny liberálcov predpisovať i najvyšším osobám, že čo, kde a ako majú sa vysloviť. Arciknieža Jozef je údom magnátskeho snemu, teda len liberálna opovážlivosť môže mu zakazovať, aby sa vraj do politiky nemiešal. Teda ani údovia snemu nesmeli by o politike liberálov mienku svoju vysloviť? Toto je tá „opravdová“ svobodomyseľnosť!

Len to je divné, že arcikniežati Fridrichovi nemali by za zlé, keby sa proti ľudovej strane bol vyslovil, to by už nebolo miešanie sa do politiky. O arcikniež. Fridrichovi nehanbili sa liberálci luháť, lež arcikniež. Jozefovi opovažujú sa predpisovať, ako má vyprávať. Dnes zajtrá len liberálno dýchať bude svobodno, lebo liberálci ctia si vraj „presvedčenie“ každého človeka.

O biskupoch tiež luhajú liberálci, že vraj „otvorené“ hlavy biskupov nesúhlasia s dedinskými farármi a kaplánmi. S tým nepochvália sa liberáli, že primáš-arcibiskup ostrihomský požehnanie Božie žiadal piešťanskému shromaždeniu ľudovej strany; i o tom mlčia, že biskup vacovský po otcovsky prijal deputáciu ľudového shromaždenia vacovského, na ktorom súčasťníci sa Maďari, Slováci, Nemci, katolíci i protestanti. To najviac bolí liberálcov, že i protestantom otvárajú sa už oči a tiež brániať chcú náboženstvo kresťanské proti novomodnej beznábožnosti. Liberáli chceli by vziať protestantov „do árendy“, ako sa i protestant Kaas vyslovil. »Vláda chce mať luteránsku cirkev v árende, aby moc svoju pomocou luteránov udržala. Lež je nádej — písal nábožný luterán barón Kaas — je nádej, že proti novomôdnym pánom bojovať bude

ten luteránsky ľud, ktorý sa viery a obyčají svojich pevne pridŕžia.“

Ano, nahliadnu i protestanti, ktorí na náboženstvo svoje dajú ešte dačo, nahliadnu, že nielen katolíkom, lež kresťanstvu vôbec škodlivé sú tie liberálne novotiny. Uznali to i kalvínski kňazi v Békéši shromaždení, preto im ich dozorca Ján Szabó väčšie „apoštolovanie“ odporúčal, lebo ľud kalvínsky veľmi začína opúšťať nielen cirkevný sobáš, lež i vieru svoju. Veď celé húfy kalvínov oznamujú sa u slúžneho, že oni už vystupujú z kalv. cirkve a budú „beznáboženskými.“ V Makóve 191 ľudí oznámilo sa, že žiť chcú bez náboženstva; medzi nimi je 158 kalvínov. V Temešvári 9. júla shromaždení boli luteránski kňazi. I tu sťažoval sa dozorca, že luteránsky ľud nielen v mestách, lež už i v obciach zanedbáva a opúšťa náboženstvo svoje, lebo účinkovanie kňazov že je podkopané, následkom čoho cirkev luteránska že do neslýchane smutného stavu upadla.

Takto žalujú sa smerodajné osoby protestantov na tie nové „spasonosné a užitočné“ zákony. A predsa liberálci v drzej opovážlivosťi svojej čarbú, že len dedinskí kat. farári a kapláni búria ľud, lebo vraj „osoh chcú mať z ľudovej strany.“ Ano, osoh prenasledovania, nadávania, osočovania, osoh peňažitých pokút a osoh žaláru. Tí kňazi, ktorí liberálcom káru tisnu, tí sú už pravda horliví, príkladní, svedomití, preto vláda takých kňazov odporúča za biskupov mnohokrát, že z Rímu zápornu odpoveď dostane. Keď by ľudová strana rozdávala infuly, prépoštské križe, vyznačenia, kanonické miesta, biskupstvá, potom mohli by liberálci tvrdiť, že kňazi z ľudovej strany majú osoh. Teraz ale len liberáli rozdávali masťné misky a hrnčoky, kanonie a biskupstvá, a kňazom oddaným ľudu hrozia pokutou, žalárom. Krásny to osoh. Z celého srdca prajeme taký osoh pánom liberálom, a všetkým novým „opravdivým“ kresťanom.

Nech teda žiaden kňaz nedrží s liberálmi, lebo tam zastihne ho škoda a len z ľudovej strany môže mať „osoh.“ Takto učia sami liberáli, že liberálna strana škodí kňazstvu. A predsa pýšia sa, že „múdri a čelní“ kňazi opovrhujú ľudovú stranu. Nuž do paroma, či to múdry kňaz, ktorý opovrhuje ľudovú stranu, keď mu ona donáša „osoh?“ To sú vraj múdri kňazi, to sú „otvorené“ hlavy, ktorí s liberálmi držia, pretože z liberálov majú škodu. Či to nenie blázen, kto schválne chce mať škodu? A hľa, „opravdiví“ mudrci, za múdrych vyhlasujú tých kňazov, ktorí chcú mať z liberálov „škodu“, a za hlúpych tých, ktorí „osoh“ vraj chcú

mať z ľudovej strany. Teda „škodu“ mať je múdro „osoh“ mať je hlúpo. Tejto „opravdivej“ múdrosti nerozumieme. Len to už teraz zrejmo vidíme, že liberálci tiež musia mať „osoh“ z liberálnej strany, veď sami hovoria, že ľudová strana kňazom preto je vzácna, keď im prináša „osoh“; nuž teda i liberálom preto je vzácna liberálna strana, keď im prináša „osoh.“ Takto sa sami prezradzujú liberálci, že oni len z osohu sekajú sa za liberálnu stranu.

Alebo či liberálci škodu majú zo svojej strany? Nuž teda prečo ju nezanechajú? Alebo majú z nej osoh? Nuž, prečože bezprávne vynechávajú voličov na tisíce a nechcú dopriať ľudu, aby na tú „osožnú“ liberálnu stranu hlasoval? Dajte voličom ich zákonné právo, neprekážajte ich hovadským násilnostvom pri voľbách, nech ubohí voličia ukážu, ktorá strana donáša im „osoh.“ Keď je vaša liberálna strana osožná ľudu, prečo falšujete popisy a prečo vyhadzujete voličov na stá a tisíce? Či preto, aby ste ľudu tiež „osohu“ dopriali? Krásny to osoh, keď ľud len nariekať musí pre vašu „škodu“; krásna to musí byť tá vaša „škoda“, keď žandármi a bodákmi domáhate sa tej „škody.“

No, no veru až teraz vieme, že liberáli len „na svoju škodu“ pracujú. Nebožiatka! Zo železníc, z fabrík, z obrázkov, z árendy, z bankí, z pensí, z povýšených platov len samú „škodu“ majú. Preto nechcú pustiť ľudovú stranu do snemu, aby nemala žiadnej „škody.“ Preto olúpili voličov o 20-ročné právo volebné, aby ľud nemal „škody.“ Preto vojsko vyrukovalo do Nitry a Stupavy, aby ľud neutrpel škody, lež „osoh“ aby mal z dážďa, blata, sňahu a zimy. I ohník mu vyhasili v Stupave, aby si ľud halienky a ručičky nepopálil.

A ľud, tak láskavo od liberálov opatrovaný, ani len počuť nechce o láske liberálcov.

Čo sa tomu „hlúpemu“ ľudu porobilo? x.

POLITICKÉ CHÝRY.

Hlavný župan Salavsky na kortešácii. Sotva sa rozišiel chýr, že jedna čiast voličov okresu Trnavského zaujima sa za Františa Komlóšyho prepošta-kanonika, hneď i liberáli sa pohli, telegrafične zavolali do Trnavy Salavského, stupavského to hrdinu. — Nadžupan v záujme ztrateného mandátu na skutku sadol si na rýchlovlak a rozkázal si vopred veľkolepé prijatie. Uradná mašina rýchlymi listami povolala notárov, rychtárov, a liberálnych voličov, lenže z týchto poslednejších, vynímajúc niekoľko recipovaných viri-

listov, skoro nikto sa nedostavil. — Na stanici ho prijala liberálna čiastka zastupiteľstva trnavského. Medzi pozdravovacie výkriky pomiešaly sa i hlasy „abcug Salavsky“. Nadžupan zo stanice išiel do služnovského úradu, kde notárov a rychtárov vyučil, ako majú v Trnave voliť liberálneho výslanca na stupavský spôsob. Ubohí slovenskí rychtári hlavou kývajúc odišli zo služnovského úradu a rekli, keď už len musíme, nuž budeme hlasovať na toho liberálneho kandidáta, ale v obci už nikto nedôveruje svetskému človeku, ostatní tedy budú hlasovať na ľudovú stranu. Nadžupan potom ponavštivoval jednotlivých mešťanov, ktorí sú v tom chýre, že sú liberáli, prezrel služnovské a mestské úrady, každý deň odpoľudnia dal sa zaviesť do jednotlivých obcí v okrese, abych i švagrov slovákov počtil svojou vzácnou návštevou. Ako sa hovorí, za dlhší čas sa zdržoval, chcejúc takto kortešovať za ešte neznámeho liberálneho kandidáta.

„Ten nový poriadok.“ Minister vnútorných záležitostí ešte porád vydáva nariadenie pofážne na ten nový poriadok. Najnovšie tento arcipastier matrikárov rozhodnul v jednej záležitosti, ktorú mu boli predostreli takto: „Keď maloletý uhorský poddaný v cudzozemsku sa chce oženit, a tútora nemá, vtedy, aby sa mu mohlo dať povolenie k ženbe, má sa mu tútor vymenovať. Ďalej nakladá ten najvyšší matrikár, aby uhorskí poddaní v cudzozemsku sa ženiaci, i tu doma, v Uhorsku boli vyhlásení. Pokým však stránky sa dostanú k ohláškam, každá stránka musí si zaplatiť 9—9 listín, čo pravdaže v Uhorsku veľmi rýchlo ide a nerobí veľké útraty. — Len na štemple — keď i dišpenzáciu od ohlášek si žiadajú, len 3 zlaté 20 krajciarov učiní.

Nová cirkevná modlitba za kráľa. Uhorský knieža primáš najposlednejšie s tou prosbou sa obrátil ku Jeho Sviatosti rímskému pápežovi, aby vo veľkom týždni pri cirkevných obradoch zvláštne v Zelený štvrtok, vo Veľký piatok a na Veľkú sobotu miesto tej modlitby, ktorú sa posávať modlievali za kráľa, inú povolil. Spolu predostrel formulu tej novej modlitby, ktorú Jeho Sviatosť, schválila. Ta modlitba po slovensky takto zneje:

„Všemohúci večný Bože, ktorý večnou mocou panuješ nad všetkými národami, vzhliadni milostive na Uhorsko, aby jeho kráľ v spravodlivom vladarení, jeho ľud ale vo vernej poslušnosti k sláve Tvojho mena a k dobru krajiny s jednomyselnou nábožnosťou sa sjednotili.

Taliani, nový viedeňsky nuncius. Ako noviny „Fremdenblatt“ oznamujú, ten nový pápežsky posol pravdepodobne už na počiatku mesiaca augusta príde z Rímu do Viedne, aby zaujal svoje miesto.

Shabanie volebného práva v Liptove. V Liptovskej stolici, ktorejžto pohoršlivú správu i te. 1 novovyvolený vicišpán bol prinútený len nedávno pokarhať, habe sa volebné právo. V tom „vlastenec-kom“ čine zvláštne sa vyznačil hlavný notár Balló, ktorý svoju pospolitost už i tak veľmi slabú, úplne pochoval. S neslýchanou bezočivosťou povýšil alebo snížil cenzus podľa toho, či mal robotu v liberálnej alebo ľudovackej obci. Neskoršie ešte obširnejšie dôkazy uverejníme, ktoré pomery liptovskej stolice na základe úradných oznamov bližšie objasnia.

Kandidácia vyslanca v Novom Sade. Ako nám z Nového Sadu oznamujú — na miesto Sama Višontaiho, ktorého srbi pre cirkevnú politiku nefúbia, ľavá strana tam zamýšľa postaviť Petra Kašiča mini-

sterského radcu na odpočinku. Tak tiež v Novom Sade zamýšľa vystúpiť i liberál Julo Rohonyi.

Nemecký časopis o vyrovnaní. Berlínske noviny „National-Zeitung“ píšú takto: Poľutovania hodná slabosť by to bola, keď by barón Bánffy, vediac to, že vyrovnanie (shoda) je potrebné, neopovážil by sa tak robiť, ako jeho svedomie a úsudok diktuje. V kvotovej otázke právo a slušnosť sú na strane Austrie; v hospodárskom ohľade Uhorsko na určité popustenia Austrie len peknými sľubami odpovedalo. Môže sa prihodiť, že v otázke rakúsko-uhorskej shody bude sa opakovať tá známa historia sybillinských kníh, lebo práve kvotová otázka je najmenej príhodná zo stránky Uhorska k tomu, aby vypróbovala jeho silu.

Uprimná prosba ku dopisovateľom Krešťana!

Spozoroval som, že všetci čtení dopisovatelia nášho Krešťana v najnovšom čase vo svojich dopisoch nadmieru zaoberajú sa s tou liberálnou handrou, ktorá sa „Opravdivým Krešťanom“ menuje. Úctive pýtam sa týchto pánov, vedia že k čomu to vedie? K nič inému, iba že mu reklam robia! Keď som bol na výstave z hodnoverného žriedla som sa dozvedel, že zakiaľ naši p. dopisovatelia vo svojich dopisoch nezaoberali sa s „Opravdivým Krešťanom“, skoro všetkie čísla, ktoré na vidiek vyslali, s nasledovnými poznámkami naspák poslané boli: „Vissza, nem kell zsidó lap (naspák nechceme židovské noviny) — retour foghagymás újságot nem olvasok (retour, cesnakové noviny nečítam) — retour, já som neni obrezaný; — retour, prisaha ma viaže, že židovsko-liberálne noviny nečítam; — retour ostatný vták je, ktorý do svojho hniezda kydá; — retour, já vracat musím, keď liberálne zvierá vidím, atď. Nebolo by konca kraja, kebysme všetkie pomerkovania uverejniť chceli, ktoré na obalkách zpiatky poslaného. „Opravdivého Krešťana“ popísané boli.

Kade náhle ale dopisovatelia nášho „Krešťana“ začali sa zaoberať s „Opravdivým Krešťanom“ počal interesantným byť, a tak jestli teraz „Opravdivý Krešťan“ má niekoľko predplatiteľov, to zapríčinili v istej miere tie dopisy, ktoré sa v našom Krešťanovi oproti „Opravdivému Krešťanovi“ uverejnili.

Snáď keď niekto čítá tieto riadky, hlavou krutí, a pýta sa: Či je ozaj možná vec? Áno je! Mnohí sú, ktorí „Opravdivého Krešťana“ nie preto čítajú, alebo snáď aj predplatili naň, lebo schvaľujú tie čierne zásady, ktoré on až do tretieho neba vychvaľuje, ale preto, lebo je zvedavý na tie podlé osočovanie, na ktoré ho p. dopisovatelia nášho Krešťana upozornili.

Keby náš „Krešťan“ vo svojich dopisoch zmienku o ňom nerobil, mnohí by ani nevedeli, že jestvuje. Čo hovorím, to s príkladom objasním.

Keď židovsko-liberálna vláda tie bezbožné zákony v snemovni previedla, aby si ich vraj kresťanský, menovite ale katolícky uhorský ľud, obľúbil, uhorská vláda pod menom „Katholikus Autonomia“ počala vydávať v uhorskej reči noviny, v ktorých práve také zásady boli tlačené a chválené jako v tom cesnakom tak veľmi raziacom „Opravdivom Krešťanovi“. Vydávali ich týždenne 3 razy, a tak ich zdarma natískali, jako toho „Opravdivého Krešťana“. Práve tak ho posielali notárom, jako »Opravdivého« posielajú, do väčšej obci 30—50, do menšej 10—15 kúskov, mysliac si, že ľud si ho obľubí a potom sa naň aj predplatí. Ale čo sa stalo? Duchovenstvo jaknáhle spozorovalo, že čo je to za otrava tá »Katholikus Autonomia«, z počiatku v uhorských katolíckych novinách čitateľov upozornili, že neni všetko »katholikus« čo sa za „katholikus“ vydáva, a s tým bolo koniec ďalšiemu dotazovaniu. A jaký bol výsledok? Taký, že kde zachopili jedno číslo z „Kat. Autonomie“, hneď dali pod obalku a na redakciu zpiatky poslali. Následkom čoho „Kath. Automia“ darmo špinjala na kňazov, darmo písala ošklivé články, o ktorých zmienku urobiť sa stydíme, počet predplatiteľov nijak sa rozmnožiť nechcel. Na spôsob „Opravdivého“ pisaná „Kath. Autonomia“ dva roky sa živorila, až konečne v najväčšej tichosti na vzdor podporovania od židovsko-liberálnej vlády ani neviem, kedy zahynula.

Hľa, drahí dopisovatelia, toto bude osúd aj „Opravdivého“, ak sa s ním zaoberať, a mu reklam robiť nebudete. Či Vy viete, drahí bratia že peštianskí židia jak mnoho platia za reklam v novinách? Platia ročite tisíce a tisíce! A mnohým židovským kupcom tie reklamy tak osožily, že millionármi zostali. Vám drahí dopisovatelia, za to že „Opravdivému“ reklam robíte v našom „Krešťanovi“ nie len že nikdo nič nedal, ale vás ešte aj na dodavok očerňuje a znevažuje!

Snáď ne jeden si tu šepce: Nuž a mám mlčať, keď o mne ten „Opravdivý“ také podlosti píše, ktorých sa já vinným necítim? Pravdaže máš mlčať. Veď psí hlas neide do neba. Ale či snáď preto, keď v takej liberálnej handre, jako je „Opravdivý“ niekto citlive napadnutý je, či aj hneď statočnosti pozbavený je? Ani najmenej! Ba práve naopak. Ak počujete, že sa s vami zaoberá, a dľa svojho remesla ľuharského vás očerňuje, tým viacej vážnosti a uctivosti zaslúžite, veď aj jedno latinské

porekadlo hovorí, že od oplanov očerňovaným byť je chválou. Čo že vás to má teda mrzeť, keď vás tá liberálna handra napadá? Možno že aj o mne už popísal všeliaké podlosti ten Opravdivý luhár, ale já si z toho nič nerobím, lebo krome prvého čísla viacej som ho nevidel, a len to ma pajeďí, keď sa naňho niekdo odvoláva v dopisoch.

Otázka je teda, že jako sa máme brániť proti osočovaniu »Opravdivého.« Tak, keď kdekolvek ho najdeme, nezľožujeme si to unovanie ho nazpák do redakcie poslať. Z hodnoverného žriedla viem, že zakladateli »Opravdivého« každý týždeň v jeho administrácii nie to sa vypytujú, že počet predplatiteľov o koľko sa povýšil, ale, že koľko sto čísiel prišlo zpiatky. Musíme vedieť, že počet »opravdivých« predplatiteľov »Opravdivého« t. j. tých, ktorí ho pre seba predplatili, je, buď Bohu chvála veľmi malý, odtiaľ aj jejich zvedavosť, že koľkí ho zpiatky poslali? Nože jaknáhle ho drábi, hajdusi, obecní sluhovia, zametači a iní noví voličia a udržovatelia liberálnej vlády k vám donesú, nehovorte, že kus papiera v dome sa vždy zejde, ale pošlite ho pod obálkou redakcii, a verte mi že každé zpiatky zaslané číslo najlepšie dopomaha k tomu, abysme sa od tohoto nebezpečného kuvasa čím skorej oslobodili. Kde by sa ale pritrafilo, že by niekto na falošnosť článkov v »Opravdivom« uverejnených ľud upozorniť chcel, môže to v »Kreštanovi« urobiť bez toho, že by »Opravdivého« luhára dľa mena spomenul. Môže k. p. písať: židovsko-liberálne, alebo tatárske, cesnakové, obrezané atď. noviny toto a toto píšu. Ciel obsiahnul a reklam »Opravdivému« neurobil. Hľa drahí bratia toto je najlepší spôsob sa brániť proti opravdivému.

Keď r. 1849. po celej krajine mnohých katolíckych kňazov postrieli, lebo sa obetovali za uhorský štát, — ktorý ich teraz na odmenu bez príčiny prenasleduje a žaluruje — pritrafilo sa že v Budapešti do žalára »Neugebäude« zvaného jeden svetský pán prišiel svojho brata katolíckeho biskupa navštíviť. Divné mu bolo, že v žalári tak mnoho kňazov videl, a pýtal sa brata biskupa: ale bratre, či je to kláštor, keď je tu tak mnoho kňazov? Nie, to je žalár! Tu sú uväznení kňazi, ktorí za uhorskú slobodu bojovali, a neni ani statočný kňaz alebo hoc ktorý občan, ktorý za našich časov v žalári nesedí. Takto ten biskup.

Aj teraz také časy žijeme, že dnes zajtra budeme prinutení povedať, že ten neni ani dobrý kňaz, neni dobrý kreštan, nie dobrý občan a vlastenec, ktorého by podlí libe-

ráli neprenasledovali, a ktorého by »Opravdivý« neosočoval.

Konečne veľmi schvaľujem za to p. Redaktora, že on »Opravdivého« nikdy nečíta; veľmi múdro, — nech ho v tomto nasledujú aj páni dopisovatelia a spolupracovníci. A jestli by niektorí páni z vidieku vo svojich dopisoch s »Opravdivým« sa zaoberali, úctive prosím p. Redaktora, aby takéto dopisy, a články, — keby ináč jakokolvek výborné boly, — na žiaden pád neuverejnil, lebo nemôžeme dovoliť, aby sa v našom »Kreštan«-ovi, židovsko-liberalným novinám reklam robil.

* * *

Velebných p. duchovných, ako i všetkých privržencov ľudovej strany, tak tiež našich ct. čitateľov a vôbec všetkých voličov upozorňujeme na tých pánov hornoviedieckych ablegátov, ktorý poskladali peniaze a založili »Opravdivého Kreštana«, sú to nasledovní:

Gr. Albin Čáky, predseda bandy, Juraj Kubinyi, Árpád Kubinyi, Gejza Kubinyi, Valér Smialovský, Ernest Sporzon, Emil Zámbockréthy, Jozef Zámbockréthy, Ernest Schober, Vilem Lehocký, Juló Salavský, Jozef Kajuch, Jozef Urbanovský, Imrich Latkóczy, Lev Lánczy, N. Szalay (Pezinok), Ján Bobula, Peter Matúška.

(Pokračovanie nasleduje.)

Reč

ktorú povedal dr. Julius Markovič z príležitosti veľkého shromaždenia ľudovej strany, ktoré bolo vydržované dňa 26-ho júla b. r. v Novom-Meste N/V.

Ctení Voličia!

Žijeme také časy, že ľuďom skromného smýšľania, bárs oči prechovávajú v srdciach svojich ten najvrednejší cit lásky k vlasti, bárs i úprimne milujú svoj ľud, — je ťažko, ba takmer nemožno prehovoríť o tom, čo by prospelo drahej vlasti, čo by oblahčilo stesnenému ľudu, a poslúžilo k jeho blahu a dobrobytu. Veď každodenne vidíme a badáme, že len istí jednotlivci, isté triedy spoločnosti, istá strana osobujú si to privilegium, tú výsadu, že sú oni výlučne povolani k tomu, aby vyznačili a ustanovili cestu, po ktorej kráčajú jedine, možno prísť k želanému celu. Neuznáš-li túto cestu za pravú; opovážiš-li sa mať osobitnú mienku; neprisaháš-li slepo na slová, heslo vedúcich a vládu majúcich; dotkneš-li sa čo len ak máličko mienky tých, ktorí si hovejú v namyslenosti svojho výsadného postavenia: darmo budeš čakať, že ťa podvrátia pádnymi a závažnými dôvodami, buď rád ak ťa upodozrievať nebudú, a nebilagujú ako povlekonosiča cudzých záujmov, ako mamíča ľudu, ako buriča ľudu a vlasti zradcu.

V oči takýmto skúsenostiam má sa utiahnuť ten, ktorý je druhej mienky, má prikryť to, čo on v

duchu a srdci zaslieva, má mlčať, svoju vlasť vrelo milujúci ale i svojich práv povedomý občan vtedy, keď sa jedná o budúcnosť jemu drahej domoviny? Je ten pravý priateľ Iudu, ktorý si zaviaže jazyk vtedy, keď treba brániť najsvätejšie záujmy, a najdrahší poklad tohoto Iudu t. j. reč, náboženstvo a nábožensko-mravnú výchovu, keď treba rozhodovať o tom, komu sa majú sveriť a do rúk dať tieto sväté poklady!?

Ctení voličia, myslím že mi jednohlasne odpoviete, že nie!

Tieto najvyššie poklady ľudstva mali na zreteli tí poprední mužovia, ktorí prví vytýčili zástavu, ktorej odznakom je starý odznak kresťanstva, odznak veľkého cisára Konštantína t. j. *križ*, a pod týmto odznakom dali sa v službu Iudu drahej našej vlasti uhorskej.

Jako mohutný prúd rozvodnenej rieky, tak pôsobil tento veľkolepý pohyb, zjavivší sa v drahej vlasti našej, manifestujúci sa v utvorení a zriadení politickej strany Iudovej. Prúd a pohyb tento zachvátil široké vrstvy Iudu kresťanského, milujúceho ešte dedičstvo otcov, stojaceho nezvratne na základe kresťanskom. Prúd tento zachvátil i mňa.

Já ktorý nezvyknem sa miešať do politiky, ktorý celý svoj život posvätil som vysokému cieľu pomocou vedy lekárskej ulavovať biedy a neresti trpiaceho ľudstva: stojím teraz na rečníckej tribune pred Vami ako politický rečník, stojím pred Vami sta nosič zástavy politickej, čo bojovník strany Iudovej. Ináč nemôžem, lebo som vlastenec, som kresťan, som otec a hlava kresťanskej rodiny.

Práve pred sto rokami v zemi francúzskej panoval duch, chcjúci rozrušiť a rozboriť základy kresťanstva; smer, ktorý krajinským zákonom „Le peuple francais reconnait l'Étre supreme et l'immortalite de l'áme“ na veky mienil zničiť z tvári zeme, potrefť vieru, duch, cirkev kresťanskú. Bolí ma ako kresťana, že tento predstoročný smer frajmauerských neznabohov nachádza mizerných napodobnovateľov nie medzi populárnou luzou, nie v kloakách a hnusných brlohoch velmiest, nie medzi vývrhelmi ľudskej spoločnosti, — ale v najvyššom sbore, v najvyššom forume, v sbore a forume zákonodárstva krajinského.

Novými cirkevno-politickými zákonami — pod jejichž ustanovenia čo pokojný a lojalný občan poslušne sa kloním, jejichž revisiu t. j. premenu v lepšie ústavnou cestu žiadam —, zákonami týmito vesluje sa do toho prístavu, do ktorého károval konvent parížsky r. 1794. A to ma ako kresťana bolí.

Já ct. voličia vždy som zvykol bojovať s otvoreným višiom. Čo na srdci, to na jazyku. A jako smelo, hrdo bez všetkých okolkov a pred kýmkoľvek vždy vyznávam, že som Slovak s telom s dušou, *ale pri tom s telom dušou milujem moju drahú vlasť uhorskú*, — tak smelo a neohrozene vyznávam pred týmto tisícovým a tisícovým zástupom, že som z čistého presvedčenia privržencom a členom strany, ktorá sa Iudovou nazýva. A jako z mojej slovenskosti a opravdového vlastenectva ma nikdy nezmýlia mizerné upodozrievania, prezýrky, sekatury, komisnosť šelmov a vicinálnych, museálnych, obrazových at.d. kšeftových vlastencov: tak ani dotyčne môjho politického smeru na plané táraniny, pomluvy a hlúpe výmysly protivníkom nedám ani toľko (frčku).

Je všeobecne známe, že od času toho, ako Iudová strana zapríčinila rozruch duchov v celej krajine nie ináč v Nitre a v samom okrese Novomestskom, Iudia stojáci vo službe vládných kruhov, vo službe teraz

panujúcej liberálnej strany, ich platení a všelijakým spôsobom podkúpení náhončí, korteši, či páni nosia huňu alebo talár — bohužiaľ najdú sa i takíto, — všetko možné zlé a špatné vymýšľajú na Iudovú stranu, a roztrusujú o nej všakovaké falošné a lživé chýry. V tomto okrese sa chytili toho figľa, že urobia rozbroj medzi voličstvom evanjelickým a katolíckym. Chceli by nás rozvadiť, roztrhať, znepriatelíť, aby keď sa dvaja pobijú, tretí z nich koristil, stará praktika. Katolíkov budú prekárať, že dujú s kacírmi do jedného mecha; luteránov zase, že putujú do Kanossy! Nuž tajíť nemožno, že je to z liberálnej strany dobrý fogáš, praktický klepec. Dobré oni vedia, že ak spolu bude držať kresťanské voličstvo, tak je amen, veta po panstve liberálnom nie len v tomto okrese, ale v celej krajine. Roztrusujú teda také chýry, že dobrý evanjelík nemôže ísť s Iudovou stranou, lebo že táto strana keď by prišla k veslu, nuž by odobrala luteránom vieru, cirkev at.d.

Toto je ale lživá vymyslenina panských kortešov, počítujúcich na to, že takto rozdvoja kresťanské voličstvo, a potom víťazstvo sebe uchytiť. Preto je potrebné dať si pozor, a zavčasu odokryť túto nástrahu. L'udová strana je nie výlučne stranou katolíckou, ale je stranou *všeobecne kresťanskou*, a ako taká nebere nikomu jeho náboženstvo a vieru. Ale ani nemôže! a táto okolnosť najjasnejšie odokryva zlomyslnosť a prehnanosť toho narknutia, žeby Iudová strana chcela odoberať evanjelíkom náboženstvo a vieru. Dnes nikomu vieru odoberať nemožno, nie len u nás, ale nikde v kresťanskom svete a tak ani katolíci sami nikde ani v samom Ríme to nechcú; lebo vedia, že ku viere siliť nikoho nemožno, že vo veciach viery musí mať každý človek úplnú slobodu. Je to teda pomluva oproti Iudovej strane, pomluva ustrojená na to, aby nedôveru a rozbroj zapríčinila medzi kresťanským voličstvom, a aby potom v mutnom mohli loviť rybyčky páni liberáli.

Toto musí byť každému evanjelíkovi jasné, keď si bližšie obzre programm Iudovej strany. Ktoré že sú hlavné punkty tohoto programu. Najhlavnejším punktom je revisia cirkevno-politických zákonov o civilnom manželstve, civilných matrikách at.d. Nuž evanjelíci ktorí ste prítomní počúvajte! Nitriansky evanj. seniorát aug. vyz. na svojom seniorálnom konvente vydržiavanom pod predsedníctvom Vznešeného pána seniora *J. Lešku* a podinšpektora dr. *M. Štefanoviča* dňa 9-ho augusta r. 1894 na Brezovej dla zápisnice punktu „V.“ určil doslovne toto: „K V. bodu m. r. zápisnice vzneš. p. senior oznamuje, že stanovisko seniorátu nášho v otázkach civilného manželstva a civilných matrik, dobylo si platnosti 68 bodom m. r. dištrikt. zápisnice, nímžto preddunajský ev. av. dištrikt osvedčuje, že držiac doterajší spôsob i uzavierania manželstva i vedenia matrik za cieľu primeraný, želá si, aby tieto ustanovizne v platnosti a účte sa zachovaly.“

Seniorálny konvent toto oznámenie vzneš. pána seniora berie v známosť, že ale vzdor tak jasne a zreteľne označenému stanovisku dôst. p. biskup z pojednávania návrhu zákona o civilnom manželstve v pánskej snemovni, kde úradne zastupuje dištrikt preddunajský, predsa po dvakrát sa dobrovolne absentoval, nad tým vyslovuje svoju ľútosť; pánu dištrikt. inšpektorovi *Martinovi Szentiványi*, že pri tejto príležitosti v smysle dištriktuálneho uzavretia nehlasoval proti; ale za predlohu vládnú, hlasuje zazlenie, očakávajúc že v budúcnosti jak pán biskup, tak aj dištrikt.

p. inšpektor budú rešpektovať uzavretia cirkevnej vrchnosti, a pri pojednávaní zbývajúcich bodov cirkevno-politických predloh vládných v snemovni veľmožov, záujmú stanovisko intenciam a uzavretiam dištriktu podporujúce vyslancom svojim na dištrikt. konvent tú úpravu dáva, aby i tam tlumočili túto mienku seniorátu nitrianskeho.“

V tomto smysle uzavrel i dištrikt. konvent ešte roku 1893, a na dištrikt. konvente 1894 bol doslovne prijatý práve prečítaný bod uzavretia nitrianskeho seniorátu. Ktorýkoľvek evanj. nitriansky či farár či nie farár by hovoril, že je tomu nie tak, ten by hovoril krivo proti svojmu lepšiemu vedeniu, hovoril by nepravdu ako nástroj liberálnych pánov, hovoril by na hanbu a potupu samému sebe.

Keď teda evanjelíci spoja sa so svojimi bratmi katolíckmi na základe tohoto programného punktu, tak vlastne ani neprímu programný bod ľudovej strany, ale si budú zastupovať svoje vlastné stanovisko, ktoré už pred 3—4 rokami boli zaujali na svojich lokálnych seniorálnych dištriktuálnych konventoch, a pre zadania ktorého sme dištriktuálne karhali biskupa a dištrikt. inšpektora. A toto je ten najhlavnejší bod ľudového programu, — i týmto je už daná dostatočná odpoveď na to, či dobrý horlivý evanjelik môže ísť s ľudovou stranou. Veru Bože, môže s dobrým svedomím, a nie len to: lež aj *má ísť* s ňou, lebo od strany stojacej na kresťanskom základe môže čakať spravodlivosť, — od liberálnej ale len takú spravodlivosť, akú zakazoval dosiaľ, a ktorú ilustruje rozohnanie staroturanskej cirkevnej porady v apríli 1895, a prevádzanie či stoličných, či krajinských volieb, menovite aj najposlednejších. Kto z evanjelikov pôjde s liberálnou stranou, ten si pletie bič i na seba i na svoje deti, zapredáva svoju i svojho potomstva budúcnosť, zapredáva rodinu, cirkev. Kto to robí z nevedomosti, je polutovania hodný sprosták; kto ale môže a musí mať o tom vedomosť, je opovrhnutia hodný zradca.

Druhý najhlavnejší bod programu ľudovej strany je autonómia kat. cirkve. Nuž bratia evanjelíci! Máli-li by sme my to nedožičiť bratom katolíckom, čo my sami máme? Takí špatní, takí ničomní my nie sme, my ím zo srdca doprajeme cirkevnú autonómiu, nech si ju len vymôžu. Nebudeme sa ím v tom do cesty stavať, ale ano, rádi ích napomôžeme. Ba viac, budeme ích upozorňovať, aby si ju lepšie strážili, než ako sme to my doviedli, budeme ích vysiť, aby si ju nevydali do rúk naničhodných svetakov — aby s ňou tak nedogazdovali, ako sme my dogazdovali s našou. Ich žiadosť o autonómiu je slušná a spravodlivá, nám ale v ničom ani najmenej nie škodná, — a tak prečo by sme sa my stavali oproti ích žiadosti.

Tretí hlavný bod programu je konfesionálna (vierovyznanská) škola. Nuž a my vari chceme polgárky? Či my nebojujeme od jakživa za cirkevnú školu, či my vari chceme vychovať neznabohov? To vie každý nitriansky evanjelik, ktorý sa len trochu zaoberá s cirkevnými vecmi — že my chceme podržať naše cirkevné školy. A tak tedy shodujeme sa i v tejto žiadosti s ľudovou stranou.

Toto sú tie tak takrečené katolícké body programu ľudového, z ktorých ani jeden, nie len že nám neprekáža pripojiť sa k ľudovej strane, ale práve naopak, ponúka nás ku tomu každý jeden z nich. A preto nie len že sa môže s dobrým svedomím pripojiť každý poriadny a verný evanjelik k ľudovej strane;

ale sa aj má, musí pripojiť v záujme obhájenia cirkevného stanoviska v oči nápadom liberalismu a freimaurerstvu.

Končím svoju reč, z ktorej každá veta, každé slovo pochodilo z uprimného hlbokého presvedčenia a srdca môjho. Zdáli sa Vám ct. Voličia, že som predsa nehovoril pravdu, osvedčte ma z nepravdy! Jestli ale priznať musíte, že slová moje stoja na víťazí musiackej pravde: nuž staňte si pod tú zástavu, ktorú v rukách držím, a istí víťazstva svolajte so mnou „Sláva, nech žije ľudová strana!“

14-ho augusta t. r. pôjde slávna processia slovenská po omši sv. o 6-tej hodine z Tereziovho kostola v Budapešti k milostivému obrazu k Panne Márii na Mária-Besnyö.

Shromaždenia ľudovej strany 26-ho júla 1896.

Shromaždenie v Povážskom-Novom-Meste.

O živote ľudovej strany nerozmýšľame teraz sa rozpisovať; jej bystrosť a do života súcosť nad všetky pochybnosti je už dávno dokazaná; že je ale nevyhnutne potrebná to sám ľud zo dňa na deň tým viacej nahliada, čím lepšie sa s ňou obznamenuje. V napredovaní prekážať jej nevládu všetky kriky, hany, osočovania, podlosti, bezočivosti, oplanstvá liberálnych tatárov, židovských slobodomurárov a neznabohov. Svedectvo najlepšie jej vydávajú tie tak často vydržiavané shromaždenia.

V Povážskom-Novom-Meste počínalo sa shromaždenie trochu po dvoch hodinách odpoludnia; asi 12—15 tisíc ľudu sa bolo síšlo. Grófa Ferdinanda Zichyho s radostnými výkriky prijali, keď sa na lešení zjavil, vedľa neho boli kniežatá: Livio *Odescalchy* a *Hohenlohe*, grófi: Adolf, Augustin Karol, a Eduard Pongrac, rytier Chvalibogovský, veľkostatkár Očkay, *Schwertner* a dr. Mičura advokáti, lekár dr. Markovič, *Čulík* evanj. kňaz zo Starej Turej, a katolícki kňazi z okolia v úplnom počte. Shromaždenie sa dokonalo v tom najlepšom poriadku, a ľud po tichu sa rozišol domov. Jedna čiast hostov o 7 hodine shromaždila sa k hostine vo veľkom hostinci, kde v tejto najlepšej nálade povedali zdravice na kráľa, na pápeža, a na vodcov ľudovej strany.

V terajšom čísle nášho Kresťana donášame reč dra. Júla Markoviča, ktorú predniesol v tom shromaždení; a potom radom zamýšľame všetky reči tam prednesené v úplnej osnove uverejniť.

26-ho júla boli ešte shromaždenia ľudovej strany v Mura-Királi za Dunajom na chorvátskej hranici a v Alšó-Lendve v Zalánskej stolici. I tu, ako v Povážskom-Novom-Meste, bol ten najväčší poriadok a oduševnenie, tak že i liberáli sami museli uznať, že ľudová strana sebe, svojej hodnosti je povedomá a vznešene zodpovedá svojmu vysokému povolaniu.

Upozornenie.

Upozorňujeme a prosíme ctených čitateľov „Kreštana“, aby nesadli na lep bezočivým jednateľom a nedali si natisnúť taký kalendár, ktorý nenie ducha kreštanského.

Na prosbu mnohých sme sa odhodlali, že vydáme

Veľký „Kreštanský kalendár ľudovej strany,“

už vyšol z tlače, a je v hocktorej chvíli k dostaniu pod týmto nápisom:

**Františ Bleszkány, Budapešť, VIII.
Mária-Tereziatér. 9.**

S úctou

Vydavateľstvo.

Horniacka nóta.

Nápev: *Tam nad Váhom biely dom,
Malé dievča býva v ňom.*

*Ryšiak, šuroň, krivonos
Škrip zubmi, choď na ponos,
Co ta páre besná mat,
Nebudem od teba kupovať.*

*Sikcen, sakcen, vejkej, vrč,
Nech ťa hádže vred aj krč,
Zakiaľ srdco v mne tlče,
Nevkročím do tvojej chatrče.*

*Šólem, šólem, hep, hep, hep,
Parom pozre na tvoj sklep.
Zahašpri si butikú,
Vyhladať pištaľu v kútiku.*

*Handlé, ganej, diridoj,
Uchyt kosti, handry, hnoj.
Inde ľudia voly sú
Vsypú ti každý groš na misu.*

*My haj, dini, múdri už,
Filipa má každý muž.
Opovrhne pájesy,
Co treba, u svojho vezme si.*

*Bračekovci rozmili
Hore prsty v tej chvíli!
Čob' nás kto hnal čakanom,
Nevzreme k voňavým kaštánom.*

*Kto by predsa išiel ta,
Huncút, zradná všepleta!
Nech sa mu tak vždy vodi,
Ako mu prajú tam, kam chodí.*

Stambulov.

I radostné i žalostné.

(Dokončenie).

— Priateľu, mňa ešte dosavád ten pisárik hnevá; pomyslíte si len, jakým spôsobom chcel ešte i tých niekoľko voličov od voľby bobrovnickej odiahnúť, a cigánstvom do Mikuláša zahnať, či nezaslúži — nie síce on, bo on je len pisárik, ale ten, čo ho poslal takto ľud šialif, aby ho ku štrbskému plesu obesili? — Ale ďalej len zvedavý som, čo ste vyhral na tej voľbe, iste dieru z košáča?

»To sme vyhrali, že sme sa ukázali, čo voličia ľudovej strany, še sme z 200 hlasov 48 dostali, čím sme aspoň to docielili, že Kajúch najmenej hlasov dostal, a tak len na tri roky je vyvoleným za vyborníka. Keby nám neboli voličia kapali jako majový snah, boli by sme dostali asi 80 hlasov, a tak aspoň jeden kandidát ľudovej strany by bol vyvolený býval. Málo vodcov sme mali, ktorí neboli v stave všetko dozerať. Pri urne síce svedomite a spravodlivo šlo, ale na dvore, tam sa karetky zamieňaly. K. v deň voľby prišiel do Hliníka (od Bobrovníka na 10 minút,) ale sa neukázal, z čoho vidno tiež, jako svojich voličov miluje. — Čo sa tejto voľby týka ešte toľko poznamenám, že sme od našich spolubratov evanjelíkov, čo voličov bobrovnickeho okresu očakávali, že sa za svoju ľudovú stránku zmužilejšie zaujmu, za tú stránku, ktorá žije a mrie za blahobyť nášho chudobného utlačeného ľudu, za tú stránku, ktorá chce byť, a je v skutku matkou našou, ktorá zbytočné farchy nám uvalené na spodok pekla chce zahnať, nás v blate zamorených pozdvihnúť — a predsa nestali si pod zástavu jej, lež na liberálcov hlasovali, ktorým sa majú poďakovať za civilný sobáš. No nič to! veď už i tak z väčša obanovali po voľbe, že na Kajúcha hlas dali.

O ružomerskej voľbe, pri ktorej jako som spomenul tiež som bol, len toľko vám na krátko poviem, že z 813 hlasov ľudová strana dostala 614 a liberálna 199 hlasov, že všetci ôsmi kandidáti ľudovej strany vyvolení boli proti ôsmim liberálom. Jedine vodcom

ľudovej strany jest sa čo poďakovať, že pri voľbe ružomerskej žiadnej bitky nebolo, že voličia ľudovej strany striezliví boli, kdežto po iné roky všetko ináč bývalo, a ešte liberálci opovážajú sa povedať, že ľudová strana len búriť vie. Voľba sa spravodlivo a príkladne previedla. Najväčšia radosť z voľby tejto, zvláštne pre Ružomberčanov je tá, že všetci tria matrikári prepadli.

Máte vedieť, že v Ružomberku matrikári sú spolu mestskými úradníkmi, jedon je notárom a druhý kasírom pri porciach.

— Dobré že od divu neskápe! No páni Ružomberčania ale že ste podbehli! Nuž zato platíte vašich mestských úradníkov? Jako že sú oni v stave svojej práce a povinnosti ohľadom mestských záležitostí konať, keď i samé matrikárstvo po uši im dáva roboty? To netreba trpieť, treba tým dvom zaspievať pri shromaždení: abo — abo!

»Pane učiteľu! ja len tak poviem, že toto je ešte horšie, jako keď je krčmár rychtárom. Bo i vtedy, keď do sklenice leje, môže súdiť, i vtedy keď súdi, môže do sklenice liať. Kdežto i súdiť i sobášiť, i matriky i daň písať, i matriky písať i peniaze čítať odrazu, to je nemožné. No ale všetko toto, ešte by len ušlo, ale keď rímsko-katolícky učiteľ alebo organista učiteľ oplekárom zostane, to je veľká ohavnosť, a ešte väčšia nevďačnosť.

— Veru pravdu máte priateľu, a koľkí toto učinili po krajine. I v našej Orave, putzovský, bjelopotocský, huštinský a hornozubricský organista-učiteľ sa dali na toto remeslo. L'utujem, zo srdca futujem ich čo mojích kolegov. Špatná to vec od nich! Svätá cirkev, starostlivá to matka ich čo synov vychovala, a teraz sú jej nepriateľmi. Ano nepriateľmi. Majú si vedieť, že civilný sobáš protiví sa článkom viery, kto ho vysluhuje, abo lepšie buď povedano, kto ho zapisuje, vóli Cirkve sa protiví; »kto sa so smolou zaoberá, zakolomaží sa.« Cirkev svätá, ktorej slúžili, podávala im každodenný chlieb, lež oni tento odhodili, a zamenili s tým, ktorý židia namleli a napiekli. Ale, príde na psa mráz, počkajte páni! A čo ešte počúvam o jednom druhom z nich, pyšní sú, že sú oplekármí, ľud sekirujú, trýznia, najnovšie nariadenia ministerialne si nevšímajú, mladoženíchov nútia, aby sa do zápisnice podpísali atď. Jedon z nich ešte horšie vykonal, Bohu sa rúhal, blúznil; keď totižto prišli k nemu mladoženici, aby sa podpísali, a mladoženích bol povedal: ja toto podpísať? túto pletku? ja to neuznávam za manželstvo, — matrikár, bývalý org. učiteľ mu odsekol: keď toto neveríte, že je manželstvo, ani Boha neveríte. Ale žes mu dal! Učil si dakedy dievky v škole o sviatosti stavu manželského? jakos môhol také bohorúhavé reči vyslovit? Jakonáhle po skončenom školskom roku do Krakova pojedem, v ceste vstúpim k jeho švagrovi (farárovi) a poprosím ho, aby svojho švagrika napomenul, aby sa na budúce Bohu nerúhal. —

»No a či tých spomenutých org. učiteľov nepozbavili úradu? či i na ďalej organujú, pri pohravných obradoch posluhujú, dietky učia?

— Jako kde. Kde je svedomitý duchovný otec, ktorý si chrám boží, a posvätné obrady váži a ctí, takého hneď odprášil, ani len k organu nepripustil, jako to napríklad pán farár hornozubricský urobil. Sláva mu za to, nech žije! Nasledovať by mali jeho príklad i ostatní farári, organista-učiteľov čo oplekárov netrpieť, pred nimi chôr zaprieť i školu nábožensko-obecnú.

»Ja pane učiteľu len tak poviem, že takí desentirovaní org. učители žiadnej hanby nemajú, žiadneho citu, keď matrikujú toho ľudu, ktorý si ich pred tým snád medzi predstavenými ctil. Nemajú ducha náboženského, mesto Boha diablu sa klaňajú, miesto kríža, pred cibulou sa modlievajú. O nešťastné lakomstvo! K takýmto patria aj tí učители, ktorí masné hrnce hľadajú, ktorí, aby sa slúžnemu a notárovi zapáčili, ľudovú stranu prenasledujú, jej spisy berú a pália, rychtárov a iných predstavených obce u slúžneho žalujú, keď „Kreštana“ čítajú, alebo naň predplácajú. A takíto ešte org. učiteľskú stanicu chcú dostať! Počkaj si vtáčku! zostaneš ti len štátnym učiteľčekom!

Po dlhšom rozhovore pýtal sa ma ešte učiteľ: — Ešte ste mi nedopovedal, čo vám na ten protest proti bobrovnickej voľbe odpísali?

»Na protest? veď si len pomyslíte, čoho sa vám tí páni stoliční lapili. Nazdali sa, že sú sklári vrecom udretí, že nám môžu čo chcú odpísať, a my sa uspokojíme. Pamätáte sa pane učiteľu na to, keď ráz Bánffy na sneme povedal, že je Kopenhága v Austrii, na čo sa celá snemovňa zarehotala a zavola: ba hádam v Dánii! Takúto „Kopenhágu,“ múdru odpoveď sme aj my dostali od stolice, a nedivím sa ničomu, bo sú až presiaknutí naši páni duchom minister-predsedy. Odpísali nám, že Novotti a Malé-Borove (Šviňurky) je jedna a tá istá obec, a ponevác kurrens bol do Novotti poslaný, mal byť aj na Malom-Borove. Jako vedia Zemepis! I jedna i druhá obec má svoju úradnú pečat pod osobitným menom: „Kis-Borove község pecsétje“ a „Novotti község pecsétje“ kofko že je to obci?

— Veru dve, ani moje oči — riekol učiteľ.

»K tomu ešte aj vymyslené veci udali v odpovedi, že z Mal-Borového viac voličov bolo na voľbe, že niektorých aj odmrštili. Z tohoto je nič nie pravda. Len jedon volič bol, i toho hlas bol prijatý. Jako teda oni náš protest odmrštili, tak sme ani my ich odpoveď na vedomie nevzali, lež znova sme stoličný výbor prosili, aby voľbu bobrovnicu nezákonnite prevedenú zrušili. A čo oni? bez všetkej príčiny nám našu prosbu odhodili, a odpoveď miesto decembra len v marci doručili. Je to móres! Oni sú i v tomto liberálni! Ale nič to, písali sme na ministra.

Po dlhej besede rozišli sme sa; ja po modlitbe uložil som sa do sladkého spánku. Ráno po dobrých raňajkách, ešte raz som poďakoval pánu učiteľovi za jeho lásku, dobrotu a srdečnosť a odobral som sa. „S Bohom. Do videnia.“

„Obloky robiť dajte, obloky!“ Cvalangoš.

CHÝRNÍK

Čas. 27-ho júla v Budapešti bol jasný čas. Úmernosť tepla bola 21.6 stupňov. — Po Uhorsku väčšmi bolo čisté nebo. Najteplejšie bolo vo Veľkom-Várade 25.0 stupňov, najchladnejšie ale v Oravskom Podzámku 14.8 stupňov. — Na južnej a východnej strane Európy bol jasný a suchý čas, na severozápadnej strane ale bol dažď. — Najteplejšie bolo v Brindisi 25.5 stupňov, najchladnejšie ale v Stornowayi 10.6 stupňov. — Vo Viedni 18.6 stupňov, v Ríme 21.7, v Paríži 15.3, v Berlíne 19.0, v Petrohrade 19.2, v

Sofii 21-0, v Carihrade 22-2 stupňov bolo tepla. — Predpovedá sa: Môže sa očakávať teplý, búrlivý čas.

Osobné chýry. Nemecký cisár 31-ho júla navrátil sa do Kielu, odkiaľ pôjde do Wilhelmshöhe. — Kráľ Milán 27-ho júla z Karlových-Varov prišiel do Viedne. — Berhelot, bývalý to francúzsky minister zahraničia, tajomník francúzskej akademie dostal veľký križ čestného riadu.

Kráľ na polovke. Z Ebensee sa telegrafuje, že kráľ 27-ho júla na úsvite o polštvrtorej hodine v sprievode Leopolda bávorského kniežata, grófa Paara hlavného vojenského pomocníka a grófa Latoura na osobitnom vlaku prišiel tam z lšlu na polovačku. Celá spoločnosť išla na voze ku jazeru Unterlangbarthu, odkiaľ pešky pokračovala cestu ku jazeru Unterlangbarthu. Tam sa počínala polovačka s pohoničmi, behom ktorejto kráľ troch jeleňov zastrelil.

Traja sa utopili v Dunaji. V Moháči traja kupeckí učni, Gejza Fürst, Juló Vámoscher, a Emanuel Krausz na raz utopili sa v Dunaji. Ako sa odtiaľ píše, tí traja učni najprv zabávali sa v krčme Čingilingi zvanej na jednom polostrove a neskôr prišla im chuť sa okúpať, avšak sotva že vkročili do vody, prudká voda jedného z nich schytila. Tí dva druhí šli mu na pomoc, ale onen ich so sebou strhol a tak všetci traja našli smrť vo vlnách. Ich mŕtvoly ešte sa nepodarilo vynajstf.

Štepenie kniahen s revolverom. V Texasi (Sever. Amerika) krátkou cestou vykonávajú štepenie, nie tak, ako v starej Europe. O tom štepení v Texasi jeden angličan toto píše domov svojim rodičom. V jednom tuňajšom mestečku každý dostal rozkaz, aby sa dal zaštepif. Poznámam, že Texas je vlasťou osvietenosti a slobody. Keď tedy niekto sa odfahoval od štepenia, jednoducho s ním zachádzali. Jeden policista obrovskej postavy pritiskol takého protivníka k múru, a jeden druhý policista nabitý revolver priložil mu na prsá. Opravdu čudujem sa, že u nás tam doma ešte neuvedli do života ten spasonesný prostriedok, keď sa niekto nechce dať zaštepif.

Tlačové pravoty Krestana. Ako sme už boli spomenuli, štátne pravotárstvo viacej tlačových pravôt ovesilo Krestanovi na krk, medzi inými jednu pravotu pre dopis, ktorý bol uverejnený 10-ho novembra 1895 roku v 45 čísle na 8 strane s týmto podpisom „Vahanovský,“ lež vo svojom zasadnutí 10-ho júla 1896 vydržiavanom štátne pravotárstvo sa vyslovilo, že túto pravotu nežiada proti Krestanovi pokračovať, tedy táto pravota už prestala — Čo sa ale druhej pravoty týka pre jeden chýr (Civilná ohláska) 10-ho novembra 1895 uverejnený, vec sa má takto: Štátne pravotárstvo pre tento chýr, ačkoľvek je úplne opravdivý, pravotu pokračuje, následkom čeho, Gerhard Németh vtedajší zodpovedný redaktor Krestana po tieto dni dostaviac sa ku vyšetrojúcemu sudcovi, požadoval, aby sudca v tejto záležitosti akožto očitých svedkov vyslúchal Juraja Szmrecsányiho, oravského nadžupana a jeho manželku pod prísahou, ktorí vezúc sa cez Valaskú Dubovú videli tú zdochnutú suku vyvesenú na oznamovacej tabuli a očuli tie poznámky, ktoré ľud pri tom robil. Zvedaví sme; ako budú horemenovaní svedkovia svedčiť.

Mnoho nešťastia na vojenských cvičbách. Na vojenských cvičbách okolo Aradu vydržiavaných — ako sa odtiaľ píše mnoho nešťastia, chorôb, ba i dva smrtné pády sa prihodily. O tej cvičbe pod ve-

dením zbrojnostu baróna Schönfelda vykonanej vôbec je tá mienka, že na takú unávajúcu a s ťažkými následkami spojenú cvičbu ani starí dôstojníci sa nepamätajú. Jeden husár spadol s koňa a ostal na zemi mŕtvý, jeden pechotník dostal opar od slnca a za niekoľko hodín zomrel. Dva husári spadli s koňov a dolámali si ramená; generál Rechvalsky tiež spadol s koňa, ale sa mu nič nestalo. Z 33-ho pluku dve sto vojakov ochorelo, z pomedzi jednoročných dobrovolníkov ale ani jeden nemohol tú cvičbu až do konca vydržať.

Krokodil vo Váhu. Rozniesol sa chýr po novinách, že vo Váhu akéhosi krokodila videli. Vo Vrútkach a v Sučanoch totiž obecenstvo sa domnieva, že sa tam v rieke Váhu krokodil zdržuje, ktorý sa z nejakého zverinca vyslobodil, v Sučanoch mal ho jeden rybár vidieť, ale že ho nepoznal, ale po jeho rozprávke prišli na to, že to len krokodil môže byť. Ako zo Žilini sa píše — vrchnosť zakázala kúpať sa vo Váhu; ustrojili boli i pofovku na to neznáme zviera, ale bez výsledku. Hlas jeho, ktorý je podobný ku krokodilovmu, často vraj očujú z močiarov.

Anglicko-egyptská výprava. Nenadále anglicko-egyptskú výpravu prekvápila jedna prekážka: cholera. Tá hrozná nemoc posávať ušetrila anglický tábor, minulú sobotu však naraz 16 vojakov ochorelo na cholera a viacerí aj zomreli. Na to tábor pohli ďalej ku pustatinám, a len dopisovateli ostali pri Nile. 17-ho júla i medzi dopisovateľmi vypukla cholera, preto i títo utiahli sa od Nila na pustatiny.

Medzi vzornými nadžupanmi ten najväčší Jesto jeden oplan, ktorý z pokútneho pravotára vyškriabal sa až za hlavného župana, lebo mal to šťastie, že jeho bývalí sverenci, hlúpi, ale statoční slovenskí sedliaci neznali tie nariadenia trestného zákona, ktoré znejú o zastaralosti.

Šesť matrózov v Dunaji. Vo Viedni okolo kupeckého brehu na Dunaji život šiestich matrózov bol v nebezpečenstve. Matrózi na jednom úzkom člnku chceli z jednej lode prejsť na druhú. Medzitým prišla jedna osobná loď, ktorá tak silné vlny zapríčinila, že člnok sa prevrátil a šesť matrózov padlo do vody; piatim sa podarilo vyplávať; Anton Ribárik, jeden matróz to z Dalmácie však zmizol vo vlnách. Ribárik mal 48 rokov, a zanechal po sebe štvoro detí.

DOPISY.

SENICA, 26-ho júla.

Veľavážený pán Redaktor!

Páni liberáli strašno nadužívajú trpezlivosť našu, a takýmto spôsobom len sebe škodia. Lebo jestli ľud tak bude nohami šliapať zákony, jako páni liberáli, vtedy spoločenský život celkom musí prestať. Sále senický služný zas novú nezákonnosť si dovolil 26-ho júla, keď v obci Rovensku z jeho nariadenia dva žandári s rychtárom z domu do domu chodili a s násilnosťou shabali „Ide tatár“ zvané knižočky, a taktó nespravodlivým nátlakom po ulici sa vystatovali, aby každý videl, že to čítať je zakázané. Ale trafili na svojho človeka v osobe p. Pavla Zlámala koľáčského majstra, do ktorého domu tiež vojdúc pýtali sa ho,

či aj on nemá z týchže knižoček? On im odpovedal že má, ale že im ich nevydá, a jestli sa im ľúbi nech idú a nech hľadajú, ale následky nech potom sebe pripíšu, lebo v jeho dome nemá nikdo čo hľadať. Čo žandári počujú, soznali, že nemajú právo dom jeho preskúmať, a preto s dlhým nosom s hanbou sa odpratali, a potom viacej ani nikde nehľadali. V knižke „Ide tatár“ lebo je niečo proti zákonu, alebo není. Jestli je, prečo nepokutujú toho, ktorý to písal a tlačil, veď je to známo Percelovi; jestli ale v nej nič zlého není, čo ich do toho? Naozaj takéto niečo len tatári urobiť môžu!

S—.

SLIAČ, 1896.

Veľactená Redakcia!

Onehdy som čítal v „Oprav-divom Kresťan“-ovi, jako sa tento zadrpal aj do nášho vrelomilovaného pána farára Andreja Hlinku, vyhodiac mu na oči jeho chyby; že sa stal vodcom, že nim založený spolok bol pokutovaný pre predávanie benefiálnej soli na 150 zl., že nám vo spolku potuchla múka, že tenže pán farár svoje mlieko, slaninu a vajcia doň dáva na predaj a v ňom predáva.

My sliačanski občania sa na tom len smežeme, lebo sme presvedčení o nepravdivosti. Aby som ale i ctené obecnstvo o bezzákladnosti toho presvedčil, ukážem horlivosť a neunavenú všestranú učinlivosť, a ziskunechtivosť nášho pána farára a ufam tak zavrátit divého Kresťana a rozsievajúceho kúkol do pripravenej úrodnej zeme.

V našom spolku také veci, ako sú vajcia a mlieko, ponevác by odbyt nemaly sa na sklade nedržia, ani nepredávajú a to z tej príčiny, bo v Troch Sliáčoch sa nenajde ani len jedného domu, kde by 3—4—5 sliepok nemali, ktoré vajcia nesú a ktoré zas naše sporivé ženy v Ružomberku predávajú. Že by gazda bez dojenej kravy bol, to ani sám divý Kresťan a jeho dopisovateľ neverí. Ja ale tvrdím, že u nás aj ten najchudobnejší je nie bez mliečka, lebo si aj ten aspoň jednu dojnú kozu drží. Teda pre koho by náš konsum vajcia a mlieko držal? Čo sa slaniny týka, nech si neťažobí pán divý nahliadnúť do kníh obchodníka Schiffa v Budapešti a iste sa tam presvedčí, koľko a kedy náš spolok slaniny a šmalcu pre náš konsum tam objednal.

Že nám múka potuchla? Na túto luhaninu nemám inej odpovedi jako že sa pýtam divého a jeho dopisovateľa, či už koštovali z múky nášho sklepu? My, ktorí potravné články v konsume berieme, vieme, že sú dobré, zdravé a nefalšované.

Záležitosť pokuty pre soľ je ešte nie ukončená. A bola to naša, všetkých občanov vrúcna žiadosť, aby nám konsum soľ zo solného sklepu dovážal, a na duše vážil. Ponevác nás k tomu tá okolnosť nútila, že bohatší gazdovia okolo Sv. Michala si po 5—10 zl. benefiálnej soli nabrali a svoj statok s ňou vydržovali, kdežto chudobnejší gazdovia, ktorí aj tak väčšiu familiu majú než tí bohatí, skoro pol roka drahú soľ papkať museli. Od toho času jako nám spolok soľ lífruje, chudoba je pred šudierstvom chránená. Či tá pokuta pre túže soľ spravdливо vyperaná bola, sa nám časom ukáže. — Židom alebo iným špekulantom to je dovolené, len potravným spolkom nie. Tak hľa sa máme.

Toto sú tiež hrozitánske chyby a výstupky uverejnené v divom Kresťanovi oproti nášmu pánu farárovi

Andrejovi Hlinkovi. Ja ale ešte viacej viem; a ponevác o tých divý Kresťan mlčí, rozpoviem ich ja.

Pán Andrej Hlinka prišiel k nám pred 4-ma r. za farára. V jakom chýre stály vtedy Sliache, pozná drahý čitateľ z tohoto: Keď od Ružomberka idúc videli za každých 10—20 krokov chlapa v priekope zvaleného ležať, to je Sliachan alebo ktorá žena sa po ceste tackala, bola Sliachanka. Keď to náš novovymenovaný pán farár skusil, umienil si túto škvrnu z nás odstrániť, čo sa mu aj kroz sv. missie, ktoré roku 1893—94 vydržoval podarilo na toľko, že sotvaj teraz naša obec páru v Liptove najde. L'ud zostal mierny, strielivý, starostlivý a aj nábožnejší.

Obec, Tri Sliache súc politične jedna obec, predsa medzi sebou podelené a asi pol hodiny jeden od druhého oddiale. é, maly jeden spoločný a v Prostrednom Sliachi sa nachádzajúci cmíter a aj ten bol taký, že jama skoro vždy bola plná vody a do nej spustená truhla len tak plavala. Pán farár do toho času neustal, kým každá obec svoj cmíter nevyznačila a neopravila. — Váža na kostole sa nám išla zvaliť, už máme novú a cinkovou plechom pokrytú. Teraz si renovujeme kostol a bude v dnu aj maľovaný a novým organom opatrený, čo všetko výše 3 tisíc zl. koštovať bude. Že sa toto tak krásne do poriadku privádza, len horlivosť pána farára pričítať a poďakovať musíme. Nie dosť, že sa o toto sám stará, ale aj značné príspevky dáva. My ale vidiac neunavnú horlivosť nášho duchovného radi prispievame nie jako povinní patróni ale dobrovolne, ktorý koľko môže peňažité a ručnou prácou.

Založil nám gazdovsko-úverkový a potravný spolok, ktorý krásne prekvitá. — Tento spolok bol v stave naším spoluobčanom, ktorí následkom strašného požiaru o svoje imanie prišli lacný úver, ktorý výše 12 tisíc obnáša poskytnúť, aby tak svoje gazdovské stavy do poriadku privedli. Okrem toho potravné články a iné pre domácnosť potrebné veci za tú najľavnejšou cennu dostať môžeme: konečne každá účastina (v cene 5 zl.) 1 zl. 31 kr. dyvidendy dostala.

Každé vianoce nám školské dietky zahrajú Bethlehem, pri ktorej príležitosti dostanú školské dietky vianočný stromček, ktorého obsah viac že 20—30 zl. stojí a ktoré útraty sám pán farár znáša. Po výročitej skúške ale dietkam majáles vystrojí, na čo tiež pár zlatých obetuje s našimi dietkami sa veselí a zabáva.

A kto že by bol v stave všetko to vypočítať, čo všetko dobrého vykonal. Len ešte podotknem: Oď rokov mávali Sliachania v Nemeckej-Lupči hole. Ponevác teraz pri voľbe do stoličného výboru všetci Sliachania na čele so svojim farárom hlasovali a aj zvíťazili s kandidátmi ľudovej strany, židia z pomsty prenajali lupčianske pasienky a Sliachania zostali bez hole. Neunavný a starostlivý pán farár behal, chodil do tých čias kým hoľu pro statok nenašiel a nevykonal a ešte lepšiu jako lupčiansku. Teraz sú naši občania uzrozumení, tento pasienok ak nie celý aspoň istú čiastku večitým právom odkúpil.

Vidiš, ty divý Kresťane! toto sú tie hriechy ktoré si sa ty neopovážil na svetlo vyniesť, ale radnej usiloval si sa nášho milovaného duchovného otca posmechu vystaviť. Ešte je len medzi nami 4 roky a z dosavadného účinkovania jeho vidíme že sa stará o pozdvíženie a napomoženie našich spoluobčanov. Boh ho žehnaj!!!

•Ty ale divý Kresťane, povedz či nemáme príčinu nášho farára milovať a jemu poslušnými byť? Či je on nie náš opravdový vodca? Či mu celým právom toto meno nepatrí? Ukáž ty z tvojho tabora

len aspoň jedného, ktorý by sa nášmu Hlinkovi vyrovnal! My ale ufame, že keď nie všetci, ale iste veľmi veľka väčšina je takýchto kňazov, ktorým na srdci leží blaho ich cirkevníkov. Kdežto vy chcete sa našimi priateľmi ukazovať, čo ale len papulou robíte, činy ale nevidíme, ktoré by vás ospravedľovali. Dnes už na vaše hubovanie nedáme nič, pozeráme ale skutky. Ponevác pri našich kňazoch takéto činy a skutky spatrujeme, si ich aj ctíme a hotoví sme na jejich obhájenie aj do šiku sa postaví a za nich všetko obetovať. Hľadte, vy páni liberáli, zametať pred vašimi liberálnymi dverami a pozrite do vášho tábora, čo tam špiny a nečistoty, malí by ste vymetali, keď by ste chceli. Lež nechcete nič na vás vidieť ač práve mnohý z vašich radov dávno by už zaslúžil istého odpočinku pod štátnym dozorom. Naposledy jednu dobrú radu vám dávam: Dajte pokoj kňazom; lebo tí vedia aj čerta svätenou vodou poprkať. Obráťte sa ale na druhú stranu a tam kutajte hriechy a verejnosti podajte, lebo u vás sa toho hodne viac najde, ktorí nemáte citu a svedomia, jako v tých, ktorých, vy prenasledujete. Prečože na príklad nesdelíte obecenstvu, že sú všetci traja páni hlavní slúžni Liptova pod vyšetrovaním? Či to nič neznamená? Ej! ej! Vy ale drahí čitatelia nášho Kresťana hore sa k práci! Každý kto vieš písať nebuď lenivý, nezamlčuj sdeliť všetky dobré skutky tvojho farára, o ktorých si presvedčený, že smerujú k dobrému tvojmu a tvojich spoluobčanov. Len tak spojenými silami budeme môcť prevýšiť tie šprihaniny a hany z besnej papule divého Kresťana na našich vodcov kydané. Zastanme si ich, a nedovoľme im bez vyny a namiesto odmeny im ešte ubližovať. Medzi tým s Bohom. Sláva ľudovej strane!!!

Kikiriki.

V KLAŠTORE POD ZNIOVOM, 22. júla.

Vážení páni redaktori!

S jakou dotieravosťou a bezočivosťou by chcel ten „Opravdivým Kresťanom“ sa nazývajúci časopis svoje hnusné zásady rozširovať, vysvitne z nasledujúceho, skrz jedného vážneho a poctivého katolíka pisaného listu, ktorý sa všemožne stavia proti tomu, aby Redakcia tohoto „Opravdivého Kresťana“ mu tento časopis posielala:

Ctená Redakcia!

Ponevác som ja na Váš časopis, ktorý sa „Opravdivým Kresťanom“ menuje, ale zaslúžil by skorej meno, Opravdivého pohana a spotupovateľa nášho svätého náboženstva, — nepredplatil, a ponevác som ho Vám už 3 razy poslal nazad a Vy mi ho aj teraz posielate, vyzývam Vás, aby ste nebol taký b... y a mne vašeho divého vychvaľovateľa židov naďalej neposielal, lebo ináčej tento⁶ môj list aj v novinách uverejním, akým násilím chcete tohoto Vašeho divého pohana rozširovať. — V nádeje, že mojej žiadosti vyhovieť som s úctou

J. V.

Ponevác teda tento časopis, ktorý len ku opravdivej haňbe našej literatúry slúži — jestli žeby sa ta počítal mohol — na takýto spôsob by chcel lapať predplatiteľov, nečakal som — ešte štvrté poslanie, čo od nich ľahko vystať môže, obstaral som tento list od jehopôvodcu a s týmto ho ct. obecenstvu prepúšťam, žeby videlo s jakou láskou prijímajú tento ľud klamajúci a neznábožstvo rozširujúci vládny časopis. S úctou

Ľ. Miko.

* VEREŠ (Novohrads. stol.) 1896 v júli.

Velactená Redakcia!

Ja som síce len jednoduchý roľník, ale preto čítavam noviny; niekdy príde mi do ruky i váš vysokocentý Kresťan, ačkoľvek som evanjelik, predsa musím uznať, že z vášho časopisu mnoho sa môže človek poučiť.

V tomto našom vrchovatom Novohrade žijeme tak, ako by úplna tma bola, lebo náš ľud akosik nedá sa k svetlu priviesť, preto že je nevzdelaný a zhola nič nečíta. Keď im niekdy hovorím o ľudovej strane, očúvajú síce, ale potom mi povedia: „no len buď ty na tú ľavú stranu, ale sa potom notárovi na oči neukazuj! lebo ta bude prenasledovať. V tom hľa pravdu majú, lebo i mne len preto, že ľud poučujem, odobrali mi volebné právo, ja dozaista som svoju daň vyplatil do posledného krajciara, a posavád mal som volebné právo; len notár na mňa povedal, že som ja akýsik pansláv, o čom som ja nikdy ani neočul, ani neviem, čo je to, a predsa mi vzali moje volebné právo; ja nedržím ani so židom, ani s notárom.

Pri voľbe do stoličného výboru i u nás vyhrala ľudová strana, notár dobre sa nepukol od jedu, chcel, aby sa voľba zrušila, ale to nešlo. Len to je veľká chyba v tomto liberálnom Novohrade, že tu ľud nemá vodcov, ktorí by ho viedli a poučovali o ľudovej strane.

Prosím Vás, dajte radu, akým spôsobom by som si zas moje volebné právo mohol vydobíť, lebo i vlacerym by to tu poslužilo, ktorým tiež nespravodlivo odňali volebný hlas. *)

S úctou

Pavel Krásnik, roľník.

Z HORNIEHO-PSÍKA, 30. júla.

Slachetný Pane!

Uprimne vám ďakujem, že ste mi i bez prosby poslal tých 30 kalendárov ľudovej strany.

Len dakoľkých som povolal ku sebe a čo-to som im prečítal z toho zaujímavého diela, a ten chýr toho kalendára tak sa rozmôhol po našej neškodnej dedine, že sa mi už všetky minuly. Peniaze sú už na počte a prosím vás, pošlite mi ešte ale dvadsať kusov.

Veru to dobrá myšlienka bola, tak skoro zaopatrit náš ľud s kalendárom ducha kresťanského a ľudového.

Čítania je veru v ňom dosť za tý peniaze.

Však mimo hárkua čase a jarmokov, je 50 strán naplneno od zaujímavého zaujímavším čítaním.

Tak rozličného obsahu kalendár som ešte nikdy nemal v ruku; sbehlý rozum ho musel zostaviť.

Aj to bolo dobre, že sú v ňom obrázky, ale nie na zbyť, lebo takto je v ňom aspoň aj čítanie obrazmi nevytisnuté.

*) Už bola odpoveď daná v odkazoch.

Veľmi by sa poučili z neho aj evanjelíci; dal by Boh, aby sa s ním obznali.

Hospodár tiež neobanuje, keď si ho zaopatrí, lebo je v ňom veľa hospodárskych rádí.

Gazdiné ale sa môžu z neho poučiť, čo bude im osožné vedieť tak z ohľadu na spižiareň, na kuchyňu, jako i poťažne na vykynoženie hmyzu ošklivého.

Katolíkom už i preto ho odporúčať môžem, lebo pôsty sú tam s takým vysvetlením naznačené, že sa človek v nich môže celkom dobre vyznať a spokojným svedomím najnovšiu dišpenzáciu použiť.

Poprajte, pán redaktor týmto riadkom miesto aspoň k vôli tomu výbornému dielu, ktoré s vrelým srdcom odporúčať môžem.

S úctou

Ján Klakó.

HOSPODÁRSTVO.

Oves ako potravný prostriedok.

To všetci vieme, že oves ako krmu nič nevynahradí a že nad ovos výbornejší potravný prostriedok ani pre telatá, ani pre kone neni možno vynajst. A to je zvláštne, že ako potravný prostriedok pre ľudí ovos považujeme za chatrnejší než akýkoľvek iný druh obilia a za nič ho pokladáme. V tomto ohľade náš predsudok naproti ovsu je tak silný, že ovos len v čas ten najväčšej potreby dávame mliek a pokladáme sa za biednych, keď z ovsej múky musíme chlieb piecť alebo cesto miesiť.

A veru keď lučobnú slohu ovsa skumáme, na prvý pohľad vysvitá, že jeho tvorivé čiastky sú tak povyberané dobrotivým stvoriteľom, že sú pre ľudské telo čo možno najpriaznivejšie. Stranivá lučobnej jeho složeniny tedy ovos musíme počítovať medzi tie najvýbornejšie potraviny pre človeka a to mu nijak nemôžeme odopreť, že sa najlepšie podobá k prvému nášmu pokrmu, ku materinskému mlieku, ba z jeho bielka má ešte viacej než ono.

V cudzozemsku porád lepšie a lepšie počinajú si vážiť tieto výborné vlastnosti ovsa, a ssajúcich cecky chovajú polievkou z ovsej múky, a záživné múky pre deti, ktoré sa za najlepšie pokladajú, a majú vynahradovať materinské mlieko, výlučne len z ovsej múky pripravujú.

V ovsi jesto 50 čiastok škrobu a 6·7 čiastok fuku, tedy o mnoho viacej než buďto v pšenici (1·9 čiastok) buďto v žite (2·75), buďto v jačmeni (2·76). A to je veru závažné, obzvláštne pre obyvateľov chladnejšieho podnebia. Okrem toho ovos obsahuje v sebe veľké množ-

stvo takých potravných solí, ktoré na tvorenie krve sú veľmi vzácne, konečne má silnú vôňu a priaznivo vplyva na trovu. Táto vôňa spôsobuje prirodzené korenie, čím jedlá z ovsej múky pripravené majú veľkú výhodu nad iné múčne jedlá, ktoré podľa svojej prirodzenosti žiadnej chuti nemajú a na to sú utisknutí, že rôznym korením musia byť pokorené, aby sa stali chutnými.

Jeden výtečný cudzozemský lekár odporúča, aby každý chorľavý každodenne jedol kašu z ovsej múky pripravenú. Podľa neho vychudnutých a zodratých ľudí takýmto pokrmom za krátky čas bolo by možno omladiť. Chudícké mladé dievčatá a šestonedelky, ktoré i navzdor užívania najzávnejších pokrmov, najlepších vín a železných dôrobkov zle vyzerajú, očividomo počínajú barvu dostávať a ozdravejú, jaknáhle ovsenú kašu a ovsenú polievku užívajú. Podobný výsledok môže sa zkusiť u takých dietskach, ktoré následkom toho, že sa v školách mnoho učia, zoslabnú a chorľavejú.

Ovšem pozor! hodné je to napomenutie, ktoré nás povzbudzuje, aby sme sa za ovos, akožto potravný prostriedok, zaujali, a to tým viac, lebo ho skúsené veci podporujú a ponevác niet najdrahšie, lež oprotivne označuje nám ten najlacnejší článok za príhodný nástroj k dosiahnutiu takých výsledkov, akých žiadnym iným spôsobom preukázať nevládzeme.

Anekdoty.

V jednom meste odsúdil bol úrad akéhosi *cudzince* na šibenicu nedávno vystavenú; mešťanstvo však tomu silne na odpor stálo, predkladajúc, že nie pre cudzú háveď, ale pre *mešťanských synkov spravodnosť sebe vystavili*

„Pane“ — oslovil švec v jednej dedine listonoša, ktorý práve mnoho listov k roznášaniu mal — „pane, moja matka tiež chce, abych jej listy posielal; nemohol by ste mne niekoľko dať, ktoré už nepotrebujete?“

„Kam že ale chceš ísť?“ — pýta sa večer pán majster učňa, ktorý tak pozde na noc boty si obúval. „Chcem si lahnúť.“ — „Nuž a prečo sa obúvaš?“ — Pán majster! opatrnosti nikdaj nezbýva. Predošlej noci sa mi snivalo, že som stúpil na klínce, a to ma veľmi zabolalo; preto som si umienil, že sa voždy pred spaním, obujem.“

Rozmary a žárty.

Tiež vedel matku tešiť.

Matka: Ale, Jožko, čože si to zas urobil? Veď sú tvoje nohavice celé dodriapané. Bože, Bože čo si len počnem ja ubohá stvora s tebou!

Jožko: Buď rada mamó, že ma len samého máš, pomysli, si koľko starosti by si mala s nami, keby sme boly dvojčence.

Nie div.

Terka: Len si pomyslíte pani susedo, mlynárova žena spadla s povaly a naskutku dušu vypustila.

Zuzka: Chuderka, ale nie div, veď ona už dávno chorľavela...

Prčina.

Hosť: Kellner! Doneste mi porciu pečienky, ale hodne veľkú, lebo som ja krátkozraký.

VYOBRAZENIE

Na našom obraze predstavujeme kr. arcikňažnu Máriu Dorotu, dcéru to kr. arcikniežata Jozefa, ktorú si po tieto dni bol zasnúbil jeden francúzsky vojvoda Filip Orleánsky. Celá naša vlasť teší sa a raduje s rodinou arcikniežata Jozefa, tohoto príkladného otca, kresťana a vlastenca; ale spolu aj zármotok nás zaujíma, že ztratíme z nášho kruhu tú krásnu laliju, arcikňažnu Máriu Dorotu, lebo i Bohu i ľuďom je premilá pre svoje výtečné čnosti. Ten francúz dobre vedel, čo hľadá, a kde hľadá. Rodina arcikniežata Jozefa všetkým kresťanským rodinám môže za vzor slúžiť, tak práve i jeho dcéra arcikňažna Mária Dorota kresťanským pannám. Naše poželanie, blahoželanie, ale i naše vzdychy budú ju sprovádzať i do cudziny.

ODKAZY REDAKCIE.

Rukopisy nedávame naspák a listy bez podpisu mena neberieme do povahy.

Úctive prosíme našich ct. predplatiteľov, aby číslo obalky, pod ktorou im noviny chodia, na koniec nám naznačiť ráčili, lebo takto ľahšie si do knihy zapísať môžeme.

Viacerým sme boli poslali kalendáre bez pýtania, lebo vieme o nich, že sú neohrození bojovníci ľudových zásad. Čo sa peňazi týče, ktoré za tie zásielky nám prindležia, buďte tak dobrí, ctení páni nám ich poslať, čím skorej vám to len príhodné bude.

My by sme radi boli, keby sa to dielo rozšírilo ešte pred jaseňou; lebo jestli po lete vypalí voľby, aspoň daktorých i pomocou tohoto diela môžeme získať našej strane.

Skalica. K. J. Prčinou toho je snáď to, že nekde zaostal. Homonna. J. D. Vašej prosbe v budúcom čísle nášho Kresťana vyhovieme.

Varin. R. A. To číslo, o ktorom ste spomenul na vašom dopisovacom lístku, nechodí do Varína, ani na to okolie, lež do Čhtelníc; možno, že ste pochybil, preto prosíme nám i meno dôkladne v liste udať, ináč nemôžeme tú vec do poriadku priviesť.

Valča. J. J. Náležitejšie prezrúc váš článok prinútení sme vysloviť sa, že ho uverejniť nemôžeme.

Markušovce. M. K. Mileradi by sme Vám vyhovelí, ale bohužiaľ, takej knižky v slovenskej reči ešte neni, v českej áno, len že takúto v Budapešti nenajdete.

Hrabušice. A. H. Váš článok na budúce uverejníme.

Zliechovec. Váš list upotrebíme.

Hodonín (Göding) na Morave. J. N. Váš Oznam do 3 čísel bude stáť 3 zl. 60 kr.

Rapperswyl. M. Zibrun. Cena našich novín na celý rok je 4 zl. — Už sme Vám ich poslali.

Nová-Baňa. Bedlivý. V budúcom čísle príde; nebojte sa nič, len i na ďalej tak pokračujte!

Hruštín. Jablonovský. V budúcom čísle.

Piliš-Sántó. J. H. Vďačne Vám poslužíme s poradou, len nám odpište, jaký tovas chcete, či korenny, a či strižný?

Sliach. J. S. V našom Kresťanovi pred odkazmi máme jednu rubriku, prosíme, prečítajte si ju. — Na ostatné len toľko poznamenávame: Koho »Opravdivý Kresťan« tupí a haní, to je pre tohože len najväčšia pochvala a sláva, keď si povážite, že do »Opravdivého Kresťana« píšu židi, liberálni notári, slúžnovci, krajinskí vyslanci a vôbec liberálni tatári. To už netreba dokazovať, že liberalismus je len ľuhárstvo, klam a podvod, tak i všetci liberáli.

Do Trenčianska tomu, ktorý zamýšľal nám pokoreniť. Ako sme už hore spomenuli, tak i na vaše bezzákladné námety mohli by sme Vám základne odpovedať; lež proti predpojatému sa chceť ospravedľovať, pokladáme za zbytočné; z vášho listu sme sa dočítali, že ste Vy už dávno dozrel pre »Opravdivého«; keď sa Vám náš »Kresťan« neľubi, nechajte ho v pokoji, a čítajte vo meno Božie toho »Opravdivého.« My proti tomu zhola nič nemáme. Ten vášmu zmýšľaniu lepšie zodpovedá.

Mnohým: Kalendáre s doberkou len v tom páde môžeme poslať, jestli sa ich objedná aspoň desať kusov; ináč by doberka veľmi drahá bola, a tak je o veľa lepšie vopred poslať peniaze, jestli sa od desiatich menej výtiskov požaduje.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korrešpondentnej karte nepýta druhú, lebo to je uvoľvanie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý poštový úradník *úplne za darmo*. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten ošoh, že pošťari väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

Knižná polica.

Jindrich Ján Pestalozzi, k oslave 150 narodenin jeho. Dľa viacerých napísal: *Juraj Babka.* K dostaniu u pôvodcu v Nem.-Lupči. Cena s poštou 7 krajciarov.

Žartovné novinky „*Herkó Páter*“ vychádzajú každý týždeň tu na 16, tu na 8 stranách.

Slováci v celej krajine nemajú druhých takýchto noviniek, ktoré by v duchu katolíckom zastavaly ľud a česaly, prenasledovaly lakomstvo úžerníkov a násilie židov. Cena na celý rok 2 zl., predplatiť sa môže pod nápisom: Redakcia „*Herkó Pátra*“ Budapešť IV., Zsibárus u. 7.

Príprava ku sv. spovedi a prijímaniu večerné dielo pozostáva z 5 hárkov, 80 strán a nemôžeme ho dosť vrele odporúčať pre školské deti a takých dospelých, ktorí celkom isto a určite sa chcú spovedať; cena viazaného výtisku je len 15 kr., a je k dostaniu pod týmto nápisom: T. *Lujza Csery*, Budapešť, VI. Podmaniczky u. 15.

Slovenské Pohľady. Časopis zábavnopoučný. Redaktor a vydavateľ: *Jozef Škultéty*. Ročník XVI. — Sošit 7. V Turčianskom Sv. Martine.

Dom a Škola. Vychovateľský časopis pre rodičov a učiteľov. Ročník XII. — číslo 7. Redaktor: *Karol Salva*. Ružomberok (Liptovská stolica).

„Národný Hlásnik.“ Číslo 6. Redaktor *Ambro Pietor*, Tur. Sv. Martin.

„Obzor.“ Časopis pre hospodárstvo, remeslo a domáci život. Ročník VIII., číslo 6. *Karol Salva*, Ružomberok.

S dobrým svedomím čo najvрейšie odporúčame slovenskému ľudu knižočku, ktorá vyšla pod týmto nápisom: „*Náš ľud*“, jeho biedy a ako mu treba žiť. Úprimné rady tým, ktorým ešte poradiť možno, lebo „komu neni rady, tomu neni pomoci“ Napísal *A. Bielek*. K dostaniu: V *Turčianskom Sv. Martine*. — *Jeden výtisk stojí len 10 krajciarov*.

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 6.55—6.85 zl. Raž 5.45—5.55 zl. Jačmeň na krm 0.00—0.00 zl. do pálenic 0.00—0.00 zl. na várku 0.00—0.00 Oves: 6.20—6.60 Kukurica 3.85—3.90. Proso: 5.00—5.00 Viedni každý mc. o 50 krov drahší.

2. Olejové zrna. Lanové semeno: 08.75—09.50. Kropné semeno: 08.55—09.00.

3. Strova: Veľká biela fizuľa 7.00—7.50; tmavá 8.00—8.50 okrúhla: 7.00—7.50, tarkavá 6.00—6.50. Šošovica 9.00—12. Hrach 8.50—09.50. Čistý 00.00—12.50 zl.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 15—16. Burgyňa 1.60—1.70. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petruželeň: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 2.00—2.70. Slama. Na postielanie: 1.20—1.50. Žup 1.80—2.10.

6. Siatie: Červená datelina 26—32. Lucerna 35—42 zl. Jarní adník 6.00—6.50 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: asi 270 hospodárskych volov; 178 dojných kráv. Následovné boly ceny. Výborná pára volov do jarma do 000—375 zl. Dojné kravy: za jeden kus 65—130 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 3967 kusov oviec. Ceny: 16—19.00 zl. za páru a 18—20 kr. za živý kilo. Sviňský trh: za kilogram 16—18. V salašoch 0000 kusov bolo umiestnené.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 26—30 zl. Vosk 184—185. Vajca 52—65. Loj. Maslo I. 80—160 zl. II. 60—110 mc. Sianina 46.00—50. udená 51—00.00 zl.

9. Remeň funtový od 152—185 kl. tercy 125—156.

10. Kraviny vrázkované 170—180.

11. Tefaciny barnavé 12—13 kl. 420—440.

12. Tefaciny najl. víksovky 420—440, stredné 350—365 fažené a vrázkované 330—340, blysk. remeň najlepši 150—155 prsné listy 160—65.

Zodpovedný redaktor: *Mikuláš Lepšényi*.

Bravčový obchod,

ktorý v *Prievidzi* na hlavnom rinku od 7 rokov mám, pre nemoc, pod výhodnými podmienkami na predaj odporúčam. Obširnú zprávu dá *Pavel Verlik masiar, Privigye (Nyitram)*.

OZNAMY

PRE NAŠE NOVINY VYLUČNE

LEN VYDAVATEĽSTVO

„KREŠTANA“

PRIJIMA.

== BUDAPEST, ==

Prater-ulica číslo 44.

Za oznamy sa musí hneď platiť.

Lurdská voda

zo zázračného prameňa, v pôvodných litrových sklenicách je k
dostaniu — **Jedlno** —

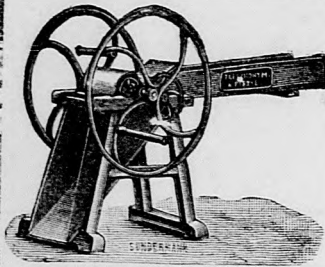
u Gustáva Stampfl,

v Budapešti VIII. Gólya-ulica č. 28.

Cena bezpoplatku spolu so zaobalením 2 zl. 10 kr.
ďalej ručníky **Sv. Veroniky** s hodnovernými listinami, kus za 1 zl.

MICHAL TRESKOŇ

V NAGY-BITTSE, (TRENGSÉN MEGYE)

fabrika na hospodárske mašiny,
odporúča p. hospodárom žentúre,
sečkovice, mlátačky, rajtáre,
triery, rozsevačky, srotovníky,
struhadlá, mašiny na kapustu,
mašiny na moržovanie kukurice,
pluhy a brány, amer. hrable
mašiny na lámání stromovej kôry,
mačkadlá na slad a borievky,
cirkulárne pily, mangle na prádlo,
decimálne váhy.

Obrazkové cenníky pošlem na žiadosť franko.

TLAČIAREŇ

„SVÄTEHO GERHARDA“

V BUDAPEŠTI, VIII. OKRES, PRÁTER-U. Č. 44.

úplne novovystrojená, katolícka tlačiareň hojne opatrená, najkúsnejšími francúzskými písmenami, ktorá jakúkoľvek prácu, čo sa tlače týka, od najjednoduchšej až do najkrásnejšej prijíma, a zato aj ručí.

Zvláštne vyzýva pozornosť preveleb. kňazstva a obecných predstavenstiev na

úradné výtisky,

ktoré rýchlo, vkusne a čo najlacnejšie rozposiela.

Velebným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetky cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posádať na sklade sú a hneď sa môžu poslať: *Testimonium Confirmationis* 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

SOBÁŠNE A SMRTNÉ LISTY,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knižočky pre údy občianskych spolkov a knižočky spláčováce.

Kus týchto 12 stranových knižočík so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr. okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a súkromné Odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarňi alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1895. (VIII., Práter-ulica 44.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.